

מראי מקומות - יומא

ט.

אומרים שמתקצרים שנותם לעולם הבא, לפי שאינם נדחים לגמרי מעולם הבא, שהרי כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא.

ד. ולא שמשו בו אלא שמונה עשר כהנים בתוספות האריכו בחשבון זה על פי הפסוקים בדברי הימים, שלכאורה משמע שלא היו כל כך כהנים גדולים, והביאו גירסא שלא היו אלא שמונה, ועוד כתבו ליישב, שבאמת היו תשעה, אלא שהחשבון הוא יחד עם הסגנים. ובשפת אמת העיר שכל הכהנים הגדולים הנזכרים שם יצאו מפנחס, והקשה שהרי מבואר שהיו כהנים גדולים שלא היו מפנחס. ולכן כתב שאין כלל קושיא מפסוק זה, לפי שיש לומר שהפסוק בא רק למנות הכהנים גדולים שבאו מפנחס, אבל לא את כל הכהנים גדולים, ולפי זה לא קשה קושיית התוספות כלל.

ה. מתוך ששהו את קיניהן מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבום

הקשה המרומי שדה, כיצד נחשב לגילוי עריות מה ששהו קיניהן. ועיין שם עוד מה שהקשה על זה, וכתב, שנראה שמשום החטא של בני עלי לבד לא היה חרב משכן שילה, אלא משום שהדור היה פרוץ, ולכך אף שבאמת היו לבני עלי ג' חטאים, והיינו ששהו קיניהן, ושלקחו יותר מן השיעור המגיע להם, ומה שנטלו חלקם לפני ההקטרה, מכל מקום לא אמר התנא שחרב משכן שילה אלא משום החטאים של העם. והביא ראייה שהדור היה פרוץ, ממה שאמר ששמע עלי אשר יעשו בניו, וודאי ידע עלי שלא חטאו בזה, אלא שמע שהעם היו אומרים כן מתוך ששהו קיניהן. ומזה ראייה שהדור היה פרוץ בעון זה, ולכן היה שייך שיחשבו לבני עלי שעשו כן. והוסיף שמה שאמר מעלה עליו הכתוב וכו' לאו דוקא, אלא שלכן הוציאו קול ששכבו, ומזה ראייה שהדור פרוץ, ומשום פריצות הדור חרב שילה.

ו. בזיון קדשים דכתיב גם בטרם וכו'

לכאורה קשה, מדוע זה רק 'בזיון קדשים', הלא לכאורה יש בזה איסור ממש, שאכלו הקדשים קודם הקטרת אימורים. וביאר המנחת אברהם בשם הגרי"ז, שיש לצדד שקודם הקטרת אימורים אין איסור אכילה, אלא שאינו מקיים מצות אכילת קדשים, ולכן אין בזה איסור אלא בזיון קדשים, שמחוסרים מצות אכילת קדשים [ועדיין יש לעיין שהרי בפסוקים הקודמים מבואר שלקחו חלקים גדולים יותר ממה שזכתה להם התורה, ולכאורה הרי זה איסור גזל, ולמה אמרו רק בזיון קדשים, וצ"ע.]

א. מעשר ראשון ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו עליו הראיה

תמה הגבורת ארי, כיצד שייך ליתן תרומת מעשר, הרי שמא אין המעשר שלו אלא של הלוי, ולרבנן הסוברים בגיטין (לא). שאין לבעל הבית רשות לתרום מעשר מן המעשר משום שהוא תורם שלא מדעת בעל הבית, אם כן מה הועילו חכמים בתקנתן, הלא עדיין טבל הוא. ותיירץ, שהדין שאין לבעל הבית רשות לתרום שלא מדעת הלוי הוא דבר של ממונות, דהיינו, שכיון שהלוי הוא הבעלים, על כן אי אפשר לתרום שלא מדעתו. אבל כאן, שמדין המוציא מחבירו עליו הראיה אין שייך להוציאו מרשות בעל הבית, הרי זה כאילו ודאי שלו, ואפילו אם הרוב הוא שהעם הארץ לא הפריש מעשה, כיון שההלכה שאין הולכין בממון אחר הרוב, הרי זה כודאי שלו ויכול להפריש תרומת מעשר [ולפי דעת המאירי, שיש צד שאינו צריך להפריש מעשר ראשון כלל, קשה איך שייך להפריש מעשר שני אם לא הפריש מעשר ראשון, עיין שם].

ב. לא אטרחינהו רבנן

הקשו התוספות ישנים, למה פטרום לגמרי, שיחללו את המעשר שני על שוה פרוטה. וכתבו שיתכן שלא רצו לתקן כן, מחשש שיבוא לעשות כן בדברים אחרים. עוד צידדו, שאולי אין חילול מועיל במעשר שני על פחות משויו, הגם שבהקדש מועיל, והביאו ראייה מהדין שמערימין על מעשר שני, והסיקו שמדובר במעשר שני בזמן הזה, ואם מחולל על שוה פרוטה, למה צריך הערמה. אבל הריטב"א כתב שאינו נראה, שמדוע יהא מעשר חמור מהקדש, ועוד שהרי לומדים כרם רבעי ממעשר ששני בגזירה שוה של קדש קדש, ובכרם רבעי אמרו שבזמן הזה פודין על שוה פרוטה, אלא על כרחך לא הטריחוהו לפדות כדי שלא יהא פקפוק בדבר.

ג. מאי דכתיב יראת ד' תוסיף ימים וכו'

ביאר המהרש"א שהקב"ה מוסיף ימים ומקצר ימים לגבי הימים שנגזרו לאדם כפי מזלו, אם מעט ואם הרבה. ובפירוש הרי"ף על העין יעקב כתב, שנראה שהיה קשה לגמרא מדוע לגבי ההוספה אמר 'ימים', ואילו בקיצור אמר 'שנים'. וראה עוד שם מה שביאר באריכות בתירוץ הגמרא, והמהרש"א כתב שנקט ימים לצדיקים, כיון שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום [אבל לא משמע שהבין שזה עצמו מה שהוקשה לגמרא, אלא שבא לפרש הפסוק].

ובעיון יעקב פירש שלגבי הצדיקים, מלבד שיש להם אריכות ימים בעולם הזה, יש להם גם אריכות ימים לעולם הבא. אבל לגבי הרשעים, יש להם קיצור שנים בעולם הזה, אבל לא